HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואיכא למימר כולה למר ואיכא למימר כולה למר אמר סומכוס ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה הכא דליכא דררא דממונא דאיכא למימר דתרוייהו היא לא כ"ש אפילו תימא סומכוס שבועה זו מדרבנן היא כדרבי יוחנן דאמר ר' יוחנן [א] [א]שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו ואומר שלי הוא לימא מתניתין דלא כרבי יוסי דאי כרבי יוסי הא אמר[ב] א"כ מה הפסיד רמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו אלא מאי רבנן כיון דאמרי רבנן השאר יהא מונח עד שיבא אליהו הא נמי כשאר דמי דספיקא היא האי מאי אי אמרת בשלמא רבנן התם דודאי האי מנה דחד מינייהו הוא אמרי רבנן יהא מונח עד שיבא אליהו הכא דאיכא למימר דתרוייהו הוא אמרי רבנן פלגי בשבועה אלא אי אמרת ר' יוסי היא השתא ומה התם דבודאי איכא מנה למר ואיכא מנה למר אמר ר' יוסי יהא מונח עד שיבא אליהו הכא דאיכא למימר דחד מינייהו הוא לא כ"ש אפי' תימא ר' יוסי התם ודאי איכא רמאי הכא מי יימר דאיכא רמאי אימא תרוייהו בהדי הדדי אגבהוה אי נמי התם קניס ליה רבי יוסי לרמאי כי היכי דלודי הכא מאי פסידא אית ליה דלודי תינח מציאה מקח וממכר מאי איכא למימר °אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא בין לרבנן ובין לר' יוסי התם [ג]גבי חנוני על פנקסו דקתני [ב]זה נשבע ונוטל וזה נשבע ונוטל מ"ש דלא אמרינן נפקיה לממונא מבעה"ב ויהא מונח עד שיבא אליהו דהא בודאי איכא רמאי אמרי התם היינו טעמא דאמר ליה חנוני לבעה"ב אנא שליחותא דידך קא עבדינא מאי אית לי גבי שכיר אע"ג דקא משתבע לי לא מהימן לי בשבועה את האמנתיה דלא אמרת לי בסהדי הב ליה ושכיר נמי א"ל לבעה"ב אנא עבדי עבידתא גבך מאי אית לי גבי חנוני אע"ג דמשתבע לי לא מהימן לי הלכך תרוייהו משתבעי ושקלי מבעל הבית: [ד]תני רבי חייא [ג]מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים אותו שיש לו חמשים זוז נותן לו חמשים זוז [ה]וישבע על השאר שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים מק"ו ותנא תונא שנים אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וכו' והא הכא כיון דתפיס אנן סהדי דמאי דתפיס האי דידיה הוא ומאי דתפיס האי דידיה הוא וקתני ישבע מאי שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדי' מק"ו שלא תאמר הודאת פיו הוא דרמיא רחמנא שבועה עליה כדרבה [ו]דאמר רבה מפני מה אמרה תורה [ד]מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בע"ח והאי בכוליה בעי דנכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו

והאי

ואיכא למימר כוליה דמר. ועוד על כרחך או כוליה דמר או כוליה דמר אפילו הכי חולקין בלא שבועה: **הכא דליכא דררא דממונא.** ועוד דאיכא למימר דתרוייהו בהדי הדדי אגבהוה: **לא כ"ש.** דחולקין בלא שבועה: **ותוקף.** אוחז: **דר' יוסי.** לקמן בהמפקיד (דף לז.). שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר מאתים שלי וזה אומר מאתים שלי וקאמר ת"ק נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו אמר ר' יוסי א"כ מה הפסיד הרמאי ולמה יודה הרי קיבל את שלו אלא הכל יהא מונח ויפסיד הרמאי. וה"נ יהא מונח: **הא נמי כשאר דמיא.** דהתם על מנה השני הם דנין ואלו דנין על הטלית כולה: **דחד מינייהו הוא.** ואין לומר יחלוקו: **הכא דאיכא למימר דחד מינייהו הוא.** ואין לחבירו חלק בה לא כ"ש דלית ליה יחלוקו: **מאי פסידא אית ליה.** למי שאין לו חלק בה אם תהא מונחת: **דלודי.** שאין לו חלק בה כשיודה מה יטול: **מקח וממכר מאי איכא למימר.** הא אוקימנא[ז] דקיבל דמים מתרוייהו ואי הוה אמרינן יהא הטלית והדמים מונחים אית ליה פסידא לרמאי ויודה על האמת קודם שיפסיד: **התם היינו טעמא.** דשניהם נשבעין ונוטלין דחנוני אומר לבעל הבית אנא שליחותא דידך עבדי ונתתי לפועלך ממון שצויתני: **מאי אית לי גבי שכיר.** לערער: **לא מהימן לי.** איני מאמינו בשבועה. אני אומר שהוא רשע ואין לי להאמין אדם בשבועה על כרחי אלא אם כן האמנתיו מתחילה להפקיד אצלו או להתנות עמו: **את הימנתיה.** ואתה הוא שקלקלת ואין לי להפסיד בקלקולך שיהיו מעותי מונחין עד שיבא אליהו: **וישבע על השאר.** כדין מודה מקצת הטענה שאמרה תורה ישבע כדילפינן בשבועות (דף לט:) מכי הוא זה[ח]. ואע"ג דזה לא הודה הרי יש עדים במקצת ולא תהא הודאת פיו גדולה לחייבו על השאר שבועה מהעדאת עדים: **מקל וחומר.** לקמן[ט] מפרש מאי ק"ו: **ותנא תונא.** ותנא דידן סייעתא לדידי: **זה אומר כו'.** וקתני שניהם ישבעו: **אנן סהדי דמה דתפס האי.** היינו פלגא: **דידיה הוא.** שהרי מוחזק הוא בפנינו והרי הוא תובע את כולה וחבירו כופר את כולה שאומר כולה שלי ואף מה שאתה תפוס בידך ואנו מעידין אותו שיש לו בה מקצת ומחייבים את חבירו שבועה על השאר דהיינו חצי שעיכב לעצמו: **מאי לא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים.** מהיכי תיתי לן למידק דתיסק אדעתין דתהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים דאיצטריך לתנא למילף מק"ו דלא תהא הודאת פיו גדולה: **מפני מה אמרה תורה כו'.** ולא חשבו כמשיב אבידה לפטרו שלא כפר בכולו:

והאי

התם ודאי איכא רמאי. לכך קניס ליה גם במה שהוא שלו בודאי אבל הכא איכא למימר תרוייהו בהדי הדדי אגבהוה דליכא רמאי דכל חד סבור שהוא הגביה קודם: **אי נמי התם קנים כי היכי דלודי.** אבל הכא אפילו איכא ודאי רמאי כגון שזה אומר אני מצאתיה היום וזה אומר אני מצאתיה אתמול מודה דיחלוקו ולא אמרינן יהא מונח עד שיבא אליהו דבשביל כך לא יפרוש דהא אינו מפסיד כלום:

אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא. נוכל לומר[י] דהדר ביה ולא סגי בטעמא דמפסיד הרמאי לבד דלא קניס ר' יוסי אלא היכא דאיכא ודאי רמאי ואית ליה פסידא אבל היכא דאיכא רמאי וליכא פסידא לא יקנוס כדמשמע לישנא דא"כ מה הפסיד הרמאי מיהו לשון אלא משמע דהדר לגמרי וכן בסמוך דפריך בין לרבנן בין לרבי יוסי נימא יהא מונח אף על גב דהתם לית ליה פסידא לרמאי:

גבי חנוני נמי יהא מונח. לר"ע דאמר (יבמות דף קיח:) בלקח מחמשה ואינו יודע מאיזה מהם לקח נותן לכאו"א לא פריך אמאי נותן לכאו"א יהא מונח דהתם הוה ליה למדכר ואיהו דאפסיד אנפשיה:

ולא אמרת לי הב ליה בסהדי. תימה לימא ליה בעל הבית לתקוני שדרתיך ולא לעוותי אע"ג דלא אמר ליה הב ליה בסהדי היה לו מעצמו להשים על לב כדאמרינן בפ' הכותב (כתובות דף פה.) גבי אבימי דהוי מסקי ביה זוזי בי חוזאי ושדרינהו ביד (רבא) ופרענהו ואמר להו הב לי שטרא ואמרו ליה הנך שטראי נינהו ומסיק התם דלא שנא א"ל שקול שטרא והב להו זוזי ולא שנא הב זוזי ושקול שטרא מחייב השליח משום דאמר ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי וי"ל דהתם כיון דהזכיר לקיחת השטר כאילו אומר עשה באותו ענין שיבא השטר לידך אבל הכא לא הזכיר עדים כלל:

מפני מה אמרה תורה כו'. פי' יהא נאמן במגו דאי בעי כופר הכל או נילף מהכא דלא נימא מגו בעלמא ומשני דאין זה מגו דאין אדם מעיז פניו לכפור הכל הואיל וחבירו מכיר בשקרו אבל במקום שיכול להעיז כגון בבנו ואמר מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס נאמן במגו דאי בעי כפר הכל כדאיתא פ"ב דכתובות (דף יח. ושם) ובפרק שבועת הדיינים (שבועות דף מב.) וא"ת כופר הכל מנלן דפטור ואין לומר מטעם חזקה דאין אדם מעיז דהא אפי' במקום שיכול להעיז פטור כגון בבנו ואפילו מודה מקצת פטור התם מגו דאי בעי כפר הכל ואין לומר דילפינן מדאיצטריך למכתב שעד אחד מחייבו שבועה ואי כופר הכל חייב מאי נפקא מינה מעד אחד הא בלאו הכי חייב דהא איצטריך במקום שהוא אינו תובע כלום ואינו יודע והעד מעיד שהוא גנב או שאביו הלוה לו וי"ל [מ]דמכי הוא זה משמע דגזירת הכתוב הוא לדוקא מודה מקצת הטענה חייב ולא כופר הכל[מ]:

בכוליה

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פ"ט מהלכות טוען ונטען הלכה ז סמג עשין לה:

ח ב מיי' פט"ז מהלכות מלוה ולוה הלכה ה סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' לא סעיף א:

ט ג מיי' פ"ד מהל' טוען ונטען הלכה י סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' עה סעיף ד:

י ד מיי' פ"א שם הל' א סמג עשין שם טוש"ע ח"מ סי' פז סעיף א:

◆

רבינו חננאל

ואסקי' לשמעתי' אפי' תימא סומכוס שבועה זו דקתני במתני' מדרבנן היא דאמר ר' יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא. סוגיא דשמעתין בגמרא דשור שנגח את הפרה כסומכוס. תוב אמר לימא מתני' דלא כר' יוסי דאמר בפ' המפקיד א"כ מה הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבוא אליהו ויאמר למי הם. ושנינן אפי' תימא ר' יוסי התם ודאי איכא רמאי אבל הכא די"ל תרוייהו בהדי הדדי אגבהוה וכו' ואקשי' תוב לר' יוסי ולרבנן הא דתנן גבי חנוני על פנקסו שחנוני אמר נתתי והפועל אמר לא לקחתי ושנינו שניהן נשבעין ונוטלין מבעה"ב והא הכא דודאי איכא רמאי ולא אמרו הכל יהא מונח עד שיבוא אליהו. ודחינן התם היינו טעמא משום דיכול פועל למימר אנא לך עבדי עבידתא הב לי אגראי מאי אית לי גבי חנוני. חנוני אמר ליה לבעה"ב אנא שליחותך עבדי וכו'. תני ר' חייא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידין אותו חמשים נותן לו חמשים וחייב שבועה על השאר שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים מק"ו. ותנא תונא. פירושו והתנא שנאה. כלומר שנינו במשנתינו כשמעתיה דר' חייא דתנן שנים אוחזין בטלית וכו'. [מאי] שלא תהא הודאת פיו גדול' מהעדאת עדים וכו' אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע שנאמר אשר יאמר כי הוא זה. ודרשינן לזה אשר יאמר כי הוא הוא שאתה טוענני (זה בלבד) יש לך אצלי זה בלבד שנמצא מודה במקצת הלכך ישבע. הנה בהודאת פיו במקצת שהיא קלה חייב שבועה העדאת עדים שהיא חמורה ממנה לא כ"ש שיהיה חייב.

מסורת הש"ס

א) [לקמן ה:], ב) לקמן לז., ג) [שבועות מה.], ד) [עי' תוס' לקמן ה. ד"ה ר' חייא], ה) עיין תוס' שבועות לד: ד"ה אתו, ו) כתובות יח. גיטין נא: ב"ק קז. שבועות מב: [לקמן ה:], ז) [לעיל ב:], ח) [שמות כב], ט) [ע"ב], י) ס"א דלא הדר ביה לגמרי אלא דלא סגי, כ) נ"ל חמא, ל) [לקמן ה.], מ) וע"ע אריכות בזה בתוס' ב"ק קז. ד"ה עירוב,

◆

גליון הש"ס

גמ' אלא מחוורתא. קשיא הא תוס' ד"ה ולחזי וכו' כתבו ומיהו הו"מ לשנויי דליתא קמן דנשייליה אם כן איך ההכרעה כדשנינן מעיקרא דלמא מו"מ מיירי בנקט זוזי מחד וליתא קמן דנשייליה ושייך ביה טעמא כי היכי דלודי:

◆

מוסף רש"י

א"כ מה הפסיד רמאי. א"כ לא יודה לעולם על האמת (לקמן לז.). **חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו.** לכפור את הכל, הלכך בשביל הודאת המקצת אינו נאמן על השאר, דהאי בכוליה בעי דנכפריה כו' (גיטין נא:) או: אין אדם מעיז פניו בפני זה שעושה לו טובה, הלכך היכא דכפר הכל פטור משבועה, דאי לאו קושטא בהדיה לא הוה מצי למכפר ביה, והיכי דהודה מקצת בכולה בעי למכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו (ב"ק קז.).